

ΟΙ ΘΑΝΑΤΩΘΕΝΤΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΙΣΘΕΝΤΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1941-1944

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΦΡΙΚΤΟΣ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΡΟΔΟΠΗΣ

Όταν τον Απρίλιο του 1941 οι ναζιστές Γερμανοί πάτησαν το πόδι τους στην Ελλάδα, παραχώρησαν την διοίκηση της Δυτικής Θράκης στους εθνικιστές Βουλγάρους, οι οποίοι εξαπέλυσαν και πάλι σφοδρό φονικό διωγμό εναντίον των λαϊκών πατριωτών και κυρίως των ορθοδόξων Ελλήνων κληρικών, επειδή δεν ασπάζονταν τον βουλγαρισμό και δεν προσχωρούσαν στην μέχρι τότε σχισματική-εθνικιστική (εθνοφυλετική) Εκκλησία της Βουλγαρίας.

Τα πρώτα θύματα αυτής της γενναίας εκκλησιαστικής και εθνικής αντιστάσεως ήταν οι τέσσερις εθνομάρτυρες κληρικοί της Μητροπόλεως Μαρωνείας, οι οποίοι ήταν: 1) Ο ιερέυς Θεόδωρος Παπαδόπουλος, 2) ο ιερέυς Δημήτριος Καβάζης, 3) ο ιερέυς Βαγιάννης Εμμανουηλίδης και 4) ο ιερέυς Γεώργιος Βουλγαράκης. Προς τιμήν και μνήμην των τεσσάρων εθνομαρτύρων κληρικών μας θα παραθέσουμε σύντομα τον βίο και τον φρικτό μαρτυρικό θάνατο του καθενός.

Ο αείμνηστος Ιερέυς Θεόδωρος Παπαδόπουλος εγεννήθη στην κωμόπολη Μοσχονία Κεσσάνης της Ανατολικής Θράκης το έτος 1880. στη συνέχεια κατά το έτος 1910 μετέβη στην Κωνσταντινούπολη, όπου χειροτονήθηκε διάκονος και ιερέυς. Επέστρεψε έπειτα στη γενέτειρά του και διορίσθηκε εφημέριος. Το 1922 με την μικρασιατική καταστροφή και την αναγκαστική ανταλλαγή των πληθυσμών ο πατήρ Θεόδωρος ήλθε στη Δυτική Θράκη και αρχικά εγκαταστάθηκε στο χωριό Μεσσούνη του Ν. Ροδόπης. Όταν έπειτα ιδρύθηκε ο συνοικισμός του Νέου Καβακλή (1926-1927) μετεγκατεστάθη μαζί με την υπόλοιπη οικογένειά του στην Αίγειρο, όπου ο Μητροπολίτης Μαρωνείας Άνθιμος Σαχαρίδης τον διόρισε τακτικό εφημέριο.

Κατά το έτος 1941 η επαρχία Ροδόπης, όπως και ολόκληρη η Δυτική Θράκη, βρέθηκε υπό βουλγαρική κατοχή και άρχισε σφοδρότατος ανθελληνικός διωγμός εναντίον των Ελλήνων κατοίκων της περιοχής και ιδιαίτερα των ορθόδοξων κληρικών, από τους οποίους ο πρώτος που δολοφονήθηκε, όπως αναφέρει στην επίσημη έκθεσή του ο τότε Μητροπολίτης Μαρωνείας και Θάσου Βασίλειος (1941-1951), ήταν ο ιερέυς Θεόδωρος Παπαδόπουλος.

Στις 20 Απριλίου του 1941 οι Βούλγαροι στρατιώτες μετέβησαν στην οικία του ιερέως Θεοδώρου, όπου ήταν κλινήρης λόγω ασθενείας και με το πρόσχημα της παράνομης οπλοκατοχής τον κακοποίησαν με απίστευτη βαρβαρότητα και ερεύνησαν την οικία του, χωρίς όμως να ανακαλύψουν τίποτα. Η βαρβαρότητα όμως των Βουλγάρων δεν σταμάτησε εκεί. Για δεύτερη φορά στις 12 Ιουνίου 1941 εισέβαλαν στην οικία του και τον κακοποίησαν βάνανουσα, με αποτέλεσμα να πεθάνει ολίγες ημέρες αργότερα, στις 22 Ιουνίου 1941 και σε ηλικία 64 ετών. Ο ιερέυς Θεόδωρος ετάφη στον προαύλιο χώρο του Ιερού Ναού Αγίου Αθανασίου Αιγείρου, όπου μέχρι και σήμερα ευρίσκεται ο τάφος του.

Ο δεύτερος εθνομάρτυς κληρικός της Μητροπόλεώς μας ήταν ο ιερέυς Δημήτριος Καβάζης, ο οποίος γεννήθηκε στην Κεσσάνη της Ανατολικής Θράκης το έτος 1890. Μετά την μικρασιατική καταστροφή και την αναγκαστική ανταλλαγή των πληθυσμών ο ιερέυς Δημήτριος εγκαταστάθηκε στο χωριό Κρωβύλη του Ν. Ροδόπης, όπου νυμφεύθηκε την πρεσβυτέρα του Αικατερίνη και απέκτησε δύο θυγατέρες και δύο αγόρια. Το 1931 χειροτονήθηκε ιερέυς από τον τότε Μητροπολίτη Μαρωνείας Άνθιμο και τοποθετήθηκε ως τακτικός εφημέριος του χωριού Κρωβύλη.

Όταν τον Απρίλιο του 1941 οι Βούλγαροι υπερεθνικιστές πάτησαν το πόδι τους στο Ν. Ροδόπης, πήραν τα κλειδιά της Εκκλησίας από τον π. Δημήτριο και του απαγόρευσαν να λειτουργεί στην ενορία του. Στη συνέχεια του επέτρεψαν να λειτουργεί περιοδικά στην Κρωβύλη, στην Μαρώνεια και στην Αετοκορυφή.

Σκοπός των Βουλγάρων Κομιτατζήδων ήταν να δείξουν στον ιερέα Δημήτριο, ότι αυτοί ήταν οι κυρίαρχοι της περιοχής και να τον πείσουν να λάβει την βουλγαρική υπηκοότητα και να προσχωρήσει στην σχισματική-βουλγαροεξαρχική Εκκλησία. Επειδή όμως ο π. Δημήτριος αρνούνταν κάθε δελεαστική πρότασή τους, οι Βούλγαροι άλλαξαν τακτική και τον κατηγορήσαν ότι δήθεν έκρυβε όπλα και διάβαζε ελληνικές εφημερίδες. Με αυτές τις κατηγορίες τον συνέλαβαν και τον κακοποίησαν. Έφθασαν μέχρι του σημείου να τον ποδοπατούν στο στήθος και να τον "πεταλώσουν" στα πέλματα των ποδιών του.

Στις 20 Απριλίου του 1944, την ώρα του Εσπερινού, οι Βούλγαροι Κομιτατζήδες τον εξέβαλαν βιαίως από την Εκκλησία και αφού τον οδήγησαν στη θέση Τσακάλ Μπαϊρ Ισμάρου, τον έριξαν μέσα σε ένα λάκο και τον λιθοβόλησαν. Ο π. Δημήτριος εκοιμήθη λίγες ημέρες αργότερα, στις 29 Απριλίου του 1944. Ο τάφος του ευρίσκεται στο προαύλιο του Ιερού Ναού της Κρωβύλης.

Ο ιερέυς Βαγιάννης Εμμανουηλίδης, τρίτος εθνομάρτυρας της Μητροπόλεώς μας, εγεννήθη στο χωριό Γραβούνα Κεσσάνης της Ανατολικής Θράκης το έτος 1872. Άσκησε τα ιερατικά του καθήκοντα επί 42 συναπτά έτη. Επί 20 έτη υπήρξε εφημέριος σε διάφορες ενορίες της Ανατολικής Θράκης και για τα επόμενα 22 έτη στον Ιερό Ναό του Αγίου Γεωργίου του χωριού της Συκοράχης του Νομού Ροδόπης.

Καθ' όλη τη διάρκεια της βουλγαρικής κατοχής (1941-1943) πολλές φορές εκδιώχθηκε από τους εθνικιστές Βουλγάρους Κομιτατζήδες και του απηγορεύθη να τελεί τα ιερατικά του καθήκοντα, ενώ πολλές φορές συνελήφθη και εβασανίσθη, επειδή παρά το προχωρημένο της ηλικίας του, επέμενε σθεναρώς και συνέχιζε στην επιτέλεση των λειτουργικών του καθηκόντων.

Το 1943 οι Βούλγαροι συνέλαβαν τα παιδιά του ιερέως Βαγιάννη με σκοπό να τον εκφοβίσουν και να τον εκβιάσουν. Επειδή όμως το εκκλησιαστικό και εθνικό του φρόνημα παρέμενε ακμαίο, οι Βούλγαροι τον συνέλαβαν, τον κακοποίησαν και τον άφησαν αναισθητο. Ο ιερέυς Βαγιάννης Εμμανουηλίδης τελικώς απεβίωσε στις 25 Ιουνίου 1944. Ετάφη αρχικώς στο κοιμητήριο της Συκορράχης και μετά την αποχώρηση των Βουλγάρων από την Δυτική Θράκη τα οστά του μετενταφιάσθηκαν στον προαύλιο χώρο του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου, όπου μέχρι και σήμερα ευρίσκεται ο τάφος του.

Ο τέταρτος εθνομάρτυρας κληρικός της Μητροπόλεώς μας είναι ο ιερέυς Γεώργιος Βουλγαράκης, ο οποίος εγεννήθη στο χωριό Μάλγαρα της Ανατολικής Θράκης. Έλαβε μέρος στην μικρασιατική εκστρατεία, παρασημοφορήθηκε «επ' ανδραγαθία» και προήχθη στο βαθμό του λοχία. Παράλληλα διετέλεσε και έφεδρος αξιωματικός σε διάφορα στρατιωτικά αποσπάσματα καταδιώξεως εναντίον των Βουλγάρων Κομιτατζήδων. Μετά την μικρασιατική καταστροφή και την αναγκαστική ανταλλαγή των πληθυσμών εγκαταστάθηκε στο χωριό της Νέας Ανδριανής του Ν. Ροδόπης. Εκεί αρχικώς ησχολήθη με την γεωργία, ενώ στον ελεύθερό του χρόνο μελετούσε την Αγία Γραφή και τους βίους των Αγίων της Εκκλησίας. Λέγεται ότι εγνώριζε και εκφωνούσε από στήθους όλα τα Ευαγγέλια και έψαλε με απαλή και γλυκύτατη φωνή. Το έτος 1936 με εντολή της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδας ιδρύθη στην Κομοτηνή ένα κατώτερο εκκλησιαστικό φροντιστήριο για τους ιερείς, στο οποίο εφοίτησε επί τριετία.

Ο πατήρ Γεώργιος το 1939 χειροτονήθη διάκονος και το 1940 πρεσβύτερος, οπότε και διορίσθηκε τακτικός εφημέριος του Ιερού Ναού Παμμεγίστων Ταξιαρχών του χωριού Νέας Ανδριανής. Όταν το 1941 η περιοχή της Ανατολικής Μακεδονίας και Δυτικής Θράκης πέρασε στην στρατιωτική διοίκηση των Βουλγάρων Κομιτατζήδων, ο αείμνηστος Μητροπολίτης Μαρωνείας και Θάσου Βασίλειος (1941-1951) πρότεινε στον ιερέα Γεώργιο να εγκατασταθεί στο διπλανό χωριό του Νέου Σιδηροχωρίου για μεγαλύτερη ασφάλεια του ιδίου και της οικογενείας του. Ακόμη του πρότεινε να τον ακολουθήσει και στην Θεσσαλονίκη. Εκείνος όμως ηρνήθη τις παραπάνω προτάσεις του αρχιερέως.

Ο ιερέυς Γεώργιος έγινε από την πρώτη στιγμή στόχος της εθνικιστικής βαρβαρότητας των Βουλγάρων Κομιτατζήδων. Αρχικώς κατηγορήθηκε για δήθεν παράνομη κατοχή και απόκρυψη πολεμικού υλικού (όπλων, σφαιρών κ.α.). τότε εκλήθη στο κοινοτικό κατάστημα του Νέου Σιδηροχωρίου, όπου οι Βούλγαροι στρατιώτες τον χλεύασαν, τον εκτύπησαν και αφού εγέμισαν το σώμα του με μώλωπες, τον άφησαν ελεύθερο.

Αργότερα τον μετέφεραν στο χωριό του Κοσμίου για μεγαλύτερα βασανιστήρια, λόγω των οποίων παρέμεινε κληνής για δύο μήνες. Οι Βούλγαροι τον πίεζαν επίσης να εκμάθει την βουλγαρική γλώσσα και να τελεί βουλγαριστί την Θεία Λειτουργία. Εκείνος όμως ηρνήτο κατηγορηματικά. Τότε Βούλγαροι τον έκριναν άξιο θανάτου και αφού τον συνέλαβαν, τον ξυλοκόπησαν και τον εγκατέλειψαν ημιθανή. Τελικώς, ο πρεσβύτερος Γεώργιος Βουλγαράκης απεβίωσε στις 13 Νοεμβρίου του 1944 και ετάφη όπισθεν του Ιερού Βήματος του Ιερού Ναού Αγίου Θεοδώρου Ν. Σιδηροχωρίου (στον παλαιό Ναό).

Η γενομένη τιμή της Εκκλησίας και της Πολιτείας έχει την αρχή της στην άφιξη του Μητροπολίτου Μαρωνείας Τιμοθέου Μαθθαίακη (1954-1974), ο οποίος απεφάσισε και ανήγειρε μνημείο τιμής και μνημοσύνης υπέρ των τεσσάρων κληρικών της Μητροπόλεώς μας. Το εν λόγω μνημείο παραδόθηκε στην Ιερά Μητρόπολη τον Νοέμβριο του 1965 και τοποθετήθηκε με την σύμφωνη γνώμη και απόφαση του δημοτικού συμβουλίου στην πλατεία του Αυτοκράτορος Θεοδοσίου, έναντι του Μητροπολιτικού Μεγάρου. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν στις 24 Μαρτίου του 1966. κατά το 1971, ύστερα από την απαίτηση της αρχαιολογικής υπηρεσίας βυζαντινών αρχαιοτήτων, μετεφέρθη το μνημείο όπισθεν του Ιερού Βήματος του Ναού της του Θεού Σοφίας Κομοτηνής, όπου ευρίσκεται μέχρι και σήμερα.

Εκτός όμως των τεσσάρων εθνομαρτύρων κληρικών της Μητροπόλεως Μαρωνείας, εβασανίσθηκαν, κακοποιήθηκαν και εκτοπίστησαν από τις εστίες τους και πολλοί άλλοι ιερείς, ενώ μεγάλος είναι και ο αριθμός των δολοφονηθέντων λαϊκών συμπατριωτών μας.

Τα ονόματα των κακοποιηθέντων και βασανισθέντων κληρικών της Μητροπόλεως Μαρωνείας είναι τα παρακάτω: Νικόλαος Ζήσης, εφημέριος Μέσης, ο οποίος αφού εβασανίσθηκε από τους Βουλγάρους Κομιτατζήδες απήχθη και μετεφέρθη βιαίως στη Βουλγαρία, όπου έμεινε αιχμάλωτος για δύο έτη και επέστρεψε όταν πια είχε τελειώσει ο πόλεμος. Οι υπόλοιποι ιερείς ήταν οι: Νικόλαος Θεοδωρίδης, εφημέριος Γρατινής, Λάμπρος Θεολογίδης, εφημέριος Κοσμίου, Ζαφείριος Καραγκιοζάκης (ευρίσκεται εν ζωή), εφημέριος Παραδημής, Κωνσταντίνος Λαφτσής, εφημέριος Καλλίστης, Δημήτριος Μάρρος, εφημέριος Μεσσούνης, Μηνάς Μηνόπουλος, εφημέριος Καλλιθέας, Αθανάσιος Παπακωνσταντίνου, εφημέριος Μητροπολιτικού Ναού Κομοτηνής, Βασίλειος Παρασχάκης, εφημέριος Κοσμίου, Γαβριήλ Φαρασόπουλος, εφημέριος Ασκητών (κατ' άλλους Ιάσμου), Βασίλειος Χατζηπαρασκευάς, εφημέριος Μαρωνείας και Παύλος Χρηστίδης, εφημέριος Ξυλαγανής. Οι ιερείς, οι οποίοι εκακοποιήθηκαν και εν συνεχεία εκτοπίστησαν από την Μητρόπολη Μαρωνείας ήταν οι: Νικόλαος Βεζυρόπουλος, εφημέριος Κομοτηνής, Κωνσταντίνος Λυκούδης, εφημέριος πρωτάτου, Ιωαννίκιος Μακαριώτης, εφημέριος Σαππών, Δημήτριος Παπανικολάου, εφημέριος Κομοτηνής, Κυριάκος Χατζηδήμου, εφημέριος Αράτου και ο Ιεροδιάκονος Κομοτηνής Κυριάκος Χατζηδήμου.

Οι κάτοικοι του χωριού των Ασκητών, οι οποίοι εμαρτύρησαν στα χέρια των εθνικιστών Βουλγάρων ήταν οι: Βασίλειος Σεβενίδης, Φώτιος Κεσκερίδης, Βασίλειος Μπακαλίδης, πρ. Μακρίδης και ο μουσουλμάνος ιμάμης Τερμικόγλου Χουσεϊν.

Η φρικτότερη όμως σφαγή έλαβε χώρα την 9^η Απριλίου 1944 στην κοινότητα Ξυλαγανής, όπου Βούλγαροι στρατιώτες υπό την καθοδήγηση του βουλγαροεξαρχικού αρχιερατικού επιτρόπου-πρωτοπρεσβυτέρου Μαξίμου και του διακόνου Ιβάνωφ, αφού ανακάλυψαν την τοποθεσία, όπου είχαν καταφύγει για να σωθούν 30 κάτοικοι της Ξυλαγανής, οι οποίοι ήταν μέλη της απελευθερωτικής ενόπλου οργανώσεως κατά των Βουλγάρων, τους σφαγίασαν με τις "ευλογίες" των δύο παραπάνω Βουλγάρων κληρικών.

Τα ονόματα των σφαιασθέντων, μεταξύ των οποίων και πολλοί συγγενείς του γράφοντος είναι τα εξής: Κιμουρτζίδης Δημήτριος, Σκουταρίδης Αθανάσιος, Σγουράς Πέτρος, Γουδαλάκης Ιωάννης, Ζαραβάκης Δήμος, Γιαμούκης Θεοδόσιος, Σκουταρίδης Νικόλαος, Καρακής Γεώργιος, Μήλιος Γαβριήλ, Καραγιαννάκης Δημήτριος, Γιαμούκης Μιχαήλ, Βουτσάς Παναγιώτης, Παπαδόπουλος Δημήτριος, Βασιλειάδης Ευστάθιος, Καλλιγιάς Πασχάλης, Κωστόπουλος Νικόλαος, Τσομπανόπουλος Παναγιώτης, Δουδουλακάκης Αντώνιος, Μιντίδης Δημήτριος, Τσατλάκης Δημήτριος, Τσατλάκης Κων/νος, Χαμαλίδης Πέτρος, Χαμαλίδης Λάζαρος, Πυριλίδης Μιχαήλ, Ατσακκανίδης Αθανάσιος, Ζεματόπουλος Στέργιος, Μήλιος Αλέξανδρος, Δακτζίδης Ηλίας και Παπαγιαννίδης Παναγιώτης.

Το 1947 τα σώματα 27 από τους 30 σφαιασθέντες ετάφησαν σε δενδρόφυτο λόφο λίγο πριν την είσοδο στο χωριό της Ξυλαγανής, όπου λίγο πιο κάτω κατασκευάσθηκε το 1997 νέο μαρμάρινο μνημείο τιμής, στο οποίο αναγράφονται τα ονόματά τους. τα λείψανα όμως των Κιμουρτζίδη Δημητρίου, Σκουταρίδη Αθανασίου και Ζαραβάτη Δήμου δεν έχουν βρεθεί, δυστυχώς, μέχρι και σήμερα. Αιωνία η μνήμη αυτών.

Ευχαριστώ από της θέσεως αυτής τον πρωτοπρεσβύτερο π. Σταύρο Σπορίκη για τα στοιχεία και τις πληροφορίες, που μου έδωσε για την συγγραφή του παρόντος άρθρου.